

روزنامه نگاری

- ۳ -

بقلم سید قاسم خان رشتیا
عضو انجمن ادبی

مبداء پیدایش جرائد

بداء پیدایش جرائد را میتوان در زمان ترقی امپراطوری روم یعنی سالهای ۵۰۰ - ۲۰۰ قبل از میلاد مسیح (ع) سراغ نمود زیرا در آن وقت حکومت ورقه هائی را که بواسطه دست نوشته و مطالب متفرقه مخصوصاً اشتهاارات در آنها درج می شده نشر می داد. این منشوره های ابتدائی را در آن زمان «آکتا دیورنا» Actadiorna می گفتند و مانند شایعاتیکه امروز بنام Affishes «اعلانات» در فرانسه مروج است، يك يك دانه آن ذریعه چاپ یا به هرولایت ارسال میکردید و در آن جا منشی های حکومتی از آن نقول زیادی می برداشتند و در همان حصه توزیع و نشر می نمودند.

در قرن ۷ عیسوی در چین رایورت هائی از طرف حکومت نشر میکردید. اما پیدایش چاپ باب جدیدی را برای نشریات باز کرده در اواخر قرن ۱۵ اولین «اخبار» های يك ورقه که روی صفحات ساده یا قطعات مقوایی و غیره به چاپ دستی، طبع و به تقریب وقائع و اتفاقات مهمه شروع به نشر شدن گذاشت. اما جرائد حقیقی که اوقات نشر آن معین و منظم باشد فقط در خاتمه قرن ۱۶ کم و بیش در بعضی نقاط اروپا مثل و نیز (ایتالیا) المان و هالند، شیوع یافت؛ مانند «رولاسیوهیستوریکا» Relatio Historica که در ۱۵۸۳ در «ایتزنگ» Itzing تاسیس و سه ماه در سه ماه نشر می شد. در ۱۶۰۹ جریده «آویزارولاسیون» اودر سائتوئنگ Avisa Relation oder Zeitung در المان دائر گردید و در ۱۶۱۶ جریده «نیووی تیجینجن» Niewi Tijdinjen دو اتورپ (هولند) تاسیس یافت. و در ۱۶۲۲ «نیوز آف دی پرزنت ویک» (۱) News of the Present Veek در انگلستان بوجود آمد. و دو نفر نگارنده معروف داشت که از جمله پیش آهنگان فن روزنامه نگاری محسوب میکردند یکی «بورن» Nicolas Bowrn و دیگر «تاماس آرچر» Thomas Arher. در ۱۶۲۱ در و نیز (ایتالیا) اخبار کوچکی که هفته وار روی يك صفحه کاغذ طبع

۱ - به معنی خبرهای هفته موجوده.

میکردید از طرف « فیوگرها » Fuggers آغاز به نشر گذاشت . « تیور فراست رونودو » Théophraste Renaudot فرانسوی جریده بنام « گازت » Gazette (۱) تاسیس کرد که هر روز شنبه شایع می شد .

اولین روزنامه : روزنامه یعنی جریده یومیه باراول در ۱۶۶۰ بواسطه ریتزش Ritzsh نام المانی در لائیزیک دائر گردید .

در فرانسه :

قرار اشاره فوق اولین جریده که در فرانسه ظهور نمود ، توسط « ثئوفراست رونودو » و موسوم به « گازت » تاسیس یافت .

لوی سیزدهم شاه فرانسه توجهی بسوی « گازت » مبذول داشته ، « کاردینال ریشلیو » وزیر معروف آن عصر ، آنرا بیکنوع جریده رسمی ساخت . در ۱۷۶۲ به « گازت دو فرانس » Gazette de France (اخبار فرانسه) موسوم شده و بواسطه يك فرمان سلطنتی اخبار رسمی حکومت گردیده .

اولین روزنامه که در فرانسه پیدا شد ، « ژورنال دو پاری » Journal de Paris (روزنامه پاریس) بود که در ۱۷۷۷ تاسیس گردیده و از اولین روزنامه های سیاسی دنیا بشمار میرود .

شوشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

نخستین روزنامه ادبی و سیاسی در فرانسه بسال ۱۷۷۴ بواسطه لنگه Linguet بنام « ژورنال پولیتیک ای لیتیریر » Journal Politique et Littéraire (روزنامه سیاسی و ادبی) در پاریس نشر شد . « ژورنال ژنرال » Journal Général (روزنامه عمومی) آبه دو فونتینای Abbé de Fontenay ، « گازت دولایده » Gazette de Leyde از جرائد مهمه یش از انقلاب فرانسه محسوب میگرددند .

در ۱۷۸۹ « بریسودو وارویل » جریده « پاتریوت فرانسوی » Patriote Français (وطندار فرانسوی) را تاسیس کرد ، که بزودی نشر آن بواسطه سانسور سلطنتی موقوف شد . و همچنین است ، جریده « انانژو » Etats Généraux (طبقات عامه) که از طرف میرابوی Mirabeau معروف نشر می یافت .

تحولات اخیر فرانسه (۱۷۸۹) به جریده نگاری که تازه ظهور نموده بود ، موضوع بزرگی داده .

۱ - گازتا Gazetta درحقیقت اسم پول خوردی بود که در آن وقت جریده در بدل آن بفروش میرسید . و امروز در اکثر نقاط اروپا و امریکا بمعنی مطلق جریده استعمال میشود مانند « گازتادل پوبولو » در ایتالیا « گازت دو فرانس » در فرانسه « گازتا پولسکا » در پولند و « گازتادل مکسیکو » در مکزیک و غیره . . .

در راه وسعت و انتشار آن کمک شایانی کرد. چنانچه مبداء جریده نگاری حقیقی را از آن وقت میتوان حساب کرد و از همینجاست که مطبوعات فرانسه از آن موقع تا وسط قرن ۱۹، بر تمام دنیا فوقیت دارد و جراید دیگر ممالک تحت الشعاع آن واقع شده اند. از جمله جرائد مهمه زمانه مذکور «ریولوسيون دویاری» Les Revolutions de Paris «تحوالات پاریس»، «ژورنال دی دیا» Journal des Débats (روزنامه مباحثات) و «گازت ناسیونال» Gazette national (جریده ملی) شهرت زیاد دارند و همین هاست که افکار جدید را ترویج و مدافعه میکردند. طرفداران شاه نیز جرایدی از قبیل «ای دوروا» Ami du Roi (دوست شاه) و غیره نشر مینمودند.

جرائد عمده که از وقت انقلاب کبیر تا خاتمه آن در فرانسه ظهور نمودند و نماینده افکار آن عصر تمام اروپا محسوب میگردد عبارت است از «فوی دو ماتن» Feuille de Matin (ورقه صبح) «ژورنال دو لامونتانی» Journal de la Montagne (روزنامه کوه-۱۷۹۳)، «ای دولار و لیزبون ای دوروا» Ami de la Religion et du Roi (دوست دین و پادشاه- ۱۸۱۳- زمان فرار ناپلیون به جزیره الب- در سلطنت ۱۰۰ روزه لوی هژدم)، «کونسرواتور» Conservateur (محافظه کار- مدیر آن شانبوریات ادیب و مرد سیاسی معروف) و غیره و غیره.

تا اینوقت چون فضای تمام اروپا بر آشوب بود، روزنامه ها فقط برای افکار و مسائل مخصوصه و پیشبرد مقاصد سیاسی و حزبی بکار برده میشد. اما از سنوات ۱۸۳۰ تا ۱۸۴۸ یعنی سلطنت لوی فیلیپ «ایمپل ژراردن» نویسنده پارسی نگارنده روزنامه «لا پریس» La Presse (مطبوعات) روزنامه خود را برای معاملات تجاری و اشتهارات نیز استعمال نموده برای بار اول رومان با ورق را که امروز در تمام جرائد دنیا معمول شده، روی کار آورد.

در جمهوری دوم فرانسه که از ۱۸۴۸ شروع میشود جرائد مهمی از طرف ادبا و فلاسفه معروف تاسیس یافت و تاثیرات بزرگی در افکار مردمان فرانسه بلکه تمام اروپا نمود. مثل «بون سانس» Bon Sens (عقل سلیم) مؤسس آن ژورژ ساند، «لوی بن یوبلیک» Le Bien Public (خیر عامه) نگارنده آن لامارتین، «لیبرته» Liberté (آزادی) مدیر آن ویکتور هوگو، «ایرنوول» Ère Nouvelle (عصر جدید) محرر آن لاکورد (محرر اخلاق) و غیره.

در زمان امپراطوری سوم (۱۸۵۳) شکل مطبوعات تغییر کرده بهلوی عقائد و افکار اجتماعی و مسلکی مباحث علمی و ادبی و عصری نیز در جرائد داخل شده جرائد عمده مثل «فیکارو» Figaro (۱۸۵۴)، «لوتان» Le Temps (وقت) که مؤسس آن

لوی فترز است (۱۸۶۳) و غیره بوجود آمد که شرح آنها پایان تر در زیر عنوان «جراند معروف امروزه» می آمد.

ترقیات جریده نگاری فرانسه در نیمه دوم قرن ۱۹ :

نیمت جریده نگاری فرانسه در نصف اول قرن ۱۹ در بالا شرح داده شد. اما ترقی حقیقی مطبوعات درین مملکت از نیمه دوم قرن مزبور آغاز نموده خصوصاً در بین سنوات ۱۸۸۰ و ۱۹۰۰ خیلی بلند رفت چنانچه در سال ۱۸۸۰ که در پاریس ۱۲۰ جریده نشر می گردید تعداد مذبور در ۱۸۹۰ به ۱۶۰ و در ۱۹۰۰ به ۲۸۰ رسید.

در همین وقت (۱۹۰۰) تعداد کلبه جرائدیکه در تمام خاک فرانسه نشر می شد به استثنای رساله هاییکه فاصله نشر آنها بسیار از یاد و غیر منظم است، بالغ به ۲۴۰۰ بود که از آن جمله ۲۱۶۰ آن از ۵۴۰ شهر ولایتی انتشار می یافت.

در بیست سال آخر قرن نوزدهم، مطبوعات فرانسه تاریخ یعنی گذارشات مملکت را پیروی میکردند؛ مثلاً بعضی جرائد طرفدار بولائزه (سرمايه دار و صاحب حزب معروف) و برخی مخالف آن بودند. همچنین در یفوز (از اشخاص مهم عصر) برای خود هوا خواهان و مخالفین داشت. بسا تر عده زیادی از جرائد مدافعه و تراویج افکار (ریوبلیکن اعتدالی) را گرفتند و فقط کمی از آنها به (رادیکال سوسیالیست) عقیده داشتند. در همین زمان افکار و طینت نیز در جرائد نفوذ زیادی یافته بالفاظ جرائد طرفدار بونا پارت خیلی کم شده بود.

اما جرائد از هر یارتی که می بودند، علاقه زیادی بمسائل خارجه داشتند، جریده «ایکلیر» Eclair به مباحث پارلمانی و مسائل خارجه دلچسپی زیادی نشان میداد و در جمع آوری خبرهای تازه خیلی کوشش داشت. بعدها «ایکودویاری» Echo de Paris (۱۸۸۴) «وماتن» Matin ترقی و اهمیت زیادی کسب کرده، ماتن (۱۸۸۲) همراه «تائمز» لندن قرار دادی بسته بود که تلگراف های نورابین خود مبادله می نمودند. «ژورنال دنفورماسیون Journal d'Informations» ابتدا عموم موضوعات اقتصادی، انتقادات ادبی و راپورت های قانونی و غیره را نشر می داد تا آنکه در ۱۸۹۰ ذوق عامه بگرفتن خبرهای ولایات و مستعمرات دلچسپی نشان داده و این اخبار نمایندگان خبر رسانی بمنزل امروز را در نقاط مختلف قائم ساخته اهمیت بزرگی کسب نمود.

ترقیات جریده نگاری فرانسه در قرن بیستم :

مطبوعات فرانسه در قرن بیستم وسعت فوق العاده پیدا کرده، آنچه بیشتر اهمیت دارد اینست که جرائد مسلکی زیادی بوجود آمده، هر کس برای پیشبرد مقاصد شخصی و

مسئله خود، جرائدی تأسیس نمود. در همین وقت شرکتها و اتحادیه های جریده نگاری بوجود آمده، عده جرائد و تعداد طبع آنها ترقی بی سابقه نموده و بالمقابل قیمت جرائد خیلی نازل یافت. از همین زمان است که جرائد مخصوص، برای هر یکی از شعب حیاتی تأسیس گردید. چنانچه از آن جله شرکت « لایرس اسوسیسیون » La Presse Association و « سندیکای ژورنالیست » Syndicats des Journalistes و غیره و غیره شهرت زیادی دارند و چندین روزنامه و مجله را در نقاط مختلف دایر نموده اند. در سال ۱۹۲۸ عده تمام جرائد فرانسه به ۳۴۳۷ میرسید و جرائد پاریس عبارت از ۳۳۷ بود که دوی آن رسمی روزانه و ۱۲۷ خاص برای خبرها و اطلاعات ورزش (از آن جله « روزانه ») بوده. فرانسه از روی تعداد اشاعت جرائد اولین مملکت دنیا است زیرا در آن جا بسا جرائد هر دفعه پیش از ۱۰۰۰۰۰۰ نسخه طبع و نشر میگردد.

در همین سال در مملکت فرانسه متجاوز از ۱۸۶۶ روزنامه (بومبه) انتشار می یافت. بهترین روزنامه که در قرن بیستم تأسیس یافته « اکسلسیور » Excelsior می باشد که در ۱۹۱۰ بشکل مصور جاری گردید. در فرانسه چندین روزنامه انگلیسی نشر می شود مثل « کالیکوانش مسنجر » Galigvanis Messenger (۱۸۱۴ - ۱۹۰۱) که جای آنرا « نیویارک هیرالد » New York Herald گرفته و دیگر « دلی میل » فرانسه « چیکاگو تریبون » Chicago Tribune، « پاریس تاگز » Paris Times و غیره...

در انگلستان

اولین اخبار عنوان دار انگلستان « مرکوریوس بریتانیکوس » Mercurius Britannicus بود که در سال ۱۶۲۵ بواسطه آرچر نام نشر شد (قدیمترین نسخه آن که تا حال در (برتس موزیم) موجود است شماره نمره ۱۶، تاریخ ۱۷ اپریل ۱۶۲۵ می باشد). این اخبار تقریباً تا آخر سال ۱۶۴۷ دوام کرد.

در ۱۶ نومبر ۱۶۶۵ جریده بنام « آکسفورد کیزیت » Oxford Gazette که طبع آن هفته دو مرتبه بود، انتشار یافت و با اشاعت شماره ۲۴ خود در ۱۶۶۶ به « لندن کیزیت » London Gazette موسوم گردید.

اولین روزنامه در انگلستان:

اولین روزنامه در انگلستان بنام « دلی کیزیت » Daily gazette (روزمره) بسال ۱۷۰۲ تأسیس یافت.

مشهورترین روزنامه های قرن هزدهم انگلستان « پیوبلک ادور تایزر » Public Advertiser (مشهور عامه) است که از طرف (هنری ودجال) ویرش نشر میشد و

تعداد فروش ماهانه آن در ماه دسامبر ۱۷۷۱ بر ۸۴،۰۰۰ نسخه بالغ میگردد.

از جمله روزنامه های مهم قرن ۱۸ برطانیه که هنوز وجود و دوام دارد یکی «مارتنک پوست» Morning Post (پوسته صبح) و دیگر «تائمز» Times (اوقات) است.

از جمله جرائد معتبر قرن نوزدهم یکی «دیلی تلگراف» Daily Telegraph (تلگراف روزانه) است که ابتداء در ۲۹ جون ۱۸۵۵ بنام «دیلی تلگراف ایند کریر» تاسیس و مالک آن کلنل سلی بود. چندی بعد (ایند کریر) از آخر اسم آن افتاده «دیلی نیوز» Daily News (خبرهای روز) قدیمترین روزنامه حزب احرار انگلستان است که در ۱۸۴۶ بمدریت چارلس دیکنز (ادیب معروف) دایر گردیده و از ۱۹۲۸ به بعد به «وستمنستر گیزت» Westminster Gazette موسوم گردید. این جریده بیشتر از ادبیات بحث میکرد.

«دیلی میل» Daily Mail در ۱۸۹۶ بواسطه (الفرد هر مسوارت) و (لاردر اترمیری) تاسیس یافت و تا امروز بخوبی دوام دارد. و از ابتداء بطرفداری مسلک سرمایه داری ملی تحریکات مینماید.

«دیلی ایکسپرس» Daily Express کمی بعد از شروع دیلی میل بواسطه مرآرت تربرسن روی کار آمده به افکار سیاسی بیشتر توجه داشت و اکنون در سه نقطه: لندن، مانچستر و گلاسکو نشر می یابد.

«دیلی کرانیکل» Daily Chronicle در ۱۸۷۷ تاسیس یافته از قدیم در دوشهر نشر می یابد، لندن و لیدز. مدتی طرفدار دست چپ حکومت بوده بعد ها تصاویر نیز در آن داخل گشت.

«دیلی هیرالد» Daily Herald در همان اوقات از طرف کانگرس متحده تجارتی دایر گردیده کمک کارگران را مینماید و قسمت سیانی آن بیشتر است.

«ستیتسمین» Steatsman در موقع جنگ اکت (۱۸۶۵) و «فیننشل نیوز» Financial News در ۱۸۸۴ بوجود آمده اند.

اولین جریده مصور:

«آبزور» Observer تصاویر جنگ ترافالگر (۱۸۰۵) و شکست واترلو (۱۸۱۶) را نشر داده اهمیت زیادی کسب کرد. و در ۱۸۴۲ هفته وار و ۱۶ صفحه می گردید.

دیگر از جراید مصور قدیمی انگلستان «ایلستریتد لندن نیوز جرنل» Illustrated

London News Journal است که بسال ۱۸۴۲ در انگلستان انتشار یافت . از نخستین تصاویری که نشر داد عکس حریق بندر همبرگ بود (۱۱ می ۱۸۴۲) .

« انگلش میگزین » English Magazine در قرن ۱۸ تصاویر را با کلیشه های مسی چاپ مینمود .

« گرافک » Graphic که از بهترین مجلات مصور است در ۱۸۶۹ تاسیس یافت .

« سفیر » Sphere « کره » بسال ۱۸۹۹ آغاز یافته است .

اولین مجله ادبی :

اولین مجله ادبی انگلستان « اتینوم » Atheneum است که در ۱۸۲۸ دایر گردیده کمی بعد نام آن تغییر یافت و به « نیشن » Nassion موسوم شد .

« ستار » Star (ستاره) در جنوری ۱۸۸۸ شروع شده ، در جریده نگاری شیوه و شکل نوی را در پیش گرفت .

نا تمام

مدنیت

مدنیت عبارت از دوره های بی دربی تاریخ بشر است که در هر عصر و هر ملت شکل نوی دارد .
« آر نولد »

مدنیت هر ملت مخصوص خودش است و باید جهان نظر دیده شود .
« لاکوردور »